

dueli; eller lerdt ther tiill eller ej: tha ville Vij att ther medt her effther saa holdes skall, at naar nogenn sogneprest dør eller affgaar, tha skulle menige sognemændt straxt ther til keyse og udnefne vij (7) aff the ellesthe och actisthe mendt ther udi sognen, huilcke samme vij mendt skulle haffue fuldt magt tiill medt herrits prouistens raadt och samtycke ther udi herrithet att keyse och uduelge en andenn from lerdt mandt tiill theris sogneprest udi then døde och affgangne sogneprestis stedt.“

I Christian den Fjerdes Reces af 27de Februar 1643, Artikel 2, foreskrevet nærmere Regler for, hvorledes Valget af de i Ribe Artiklerne omhandlede 7 Mænd skulde foregaa: „De 7 mænd, som effter ordnintzen af sognemændene med fuldmact udnefnis at kalde, skulle tagis af alle sognerne, som tiill kaldet hører, de fleste af hofvitsognen, de andre af annexen. Er nogen af adel i nogen af sognerne, hvor intet jus patronatus er, regnis (saavit kaldet angaar) for hofvitsognen; er adel i begge eller flere sogner, da tagis de fleste kaldsmænd af rette hofvitsognen. Er sognen i flere herreder, da skal den herridsprovist være ofververende af det herrit, de fleste kaldsmænd udnefnis.“ — I Recessen foreskrives ogsaa, at Kaldet skal besættes paa ny („fort at gange“) senest inden 6 Uger, samt at Lensmændene eller deres Fogeder, Bisperne eller Provsterne aldeles ikke maa befatte sig med noget Kald, naar det er ledigt, og for at forekomme sligt, maa to eller tre lade sig høre af Menigheden (om den ikke begærer at høre flere), og om Sognemændene paa Landsbyerne og Borgmester og Raad i Købstæderne ikke selv kunne opsørge nogen dygtig Person, da staaar det enhver frit for at melde sig for Provsten til Prædikeembedet. Endelig bestemmes det, at hvis Menigheden ikke inden 6 Uger har kaldet sig en Præst, da skal Lensmanden med Bisen afgøre Tvisten til Fordel for den Part, som har størst Føje.

Menighedens ved Recessen af 1539 hjemlede Ret til selv at vælge Præster, indskrænkedes væsentlig ved den Overvægt, der i Chr. IV.s Reces var givet Adelen, og indskrænkedes yderligere derved, at Kongerne mere og mere traf Dispositioner over Kirkerne ved at overdrage andre Patronatsrettighederne, hvorunder Rettigheden til at indsætte Præster antoges at være indbefattet. Allerede før Souverænitetsens Indførelse var derfor Menighedens Ret til at foretage Præstevalget væsentlig indskræn-

ket, og efter denne Begivenhed bortfaldt den ganske. Danske Lovs 2—3—2 gjorde det kun til Pligt for den, der havde Kaldsretten, at lade den, som han ønskede at kalde, høre af Menigheden i Provstens Nærvarrelse — „og hvis Menigheden da imod hannem noget haver billigen at kunde sige, enten paa hans Liv og Levnet, eller paa hans Gaver, maa de det ved Supplication, eller Memorial, paa behørig Stæder med Superintendentens og Provstens Paaskrift andrage, og deris Bevislighed derpaa tillige lade følge; og hvis befindes noget Uskikkeligt hannem at være overbevist, da bør hand uden videre Proces ej at nyde Kaldet, men een anden dertil at kaldis; Men haver Meenigheden imod samme Person intet med Billighed at sige, da skal han begive sig til Superintendenten“ osv. — Patronernes Ret til at kalde Præster vedblev uforandret indtil Begyndelsen af forrige Aarhundrede, kun at det i Henhold til Reskript 1ste Juli 1690 udkrævedes, at Kongen konfirmerede den kaldede. Ved Forordningen af 3die Juni 1809 indskrænkedes imidlertid denne Kaldsret til en Forslagsret — Patronen skulde inden 6 Uger efter Vakancens Indtrædelse foreslaa Kongen 3 Kandidater, hvoraf Kongen da udnævnte een — og denne Forslagsret skulde fremtidig kun tilkomme Besidderne af de Ejendomme, til hvilke de vare knyttede, som særlige adelige Rettigheder. Med Grundloven af 5te Juni 1849 § 97 bortfaldt ogsaa denne Ret, og Kaldsretten til Præsteembederne har siden da ubeskaaren tilkommet Kongen.

Med Statskirkens Overgang til at blive Folkekirke i Henhold til Grundlovens § 3 er det imidlertid forstaaeligt, at Tanken om en Genoplivelse af Menighedernes gamle Ret til selv at vælge eller deltage i Valget af deres Præster hurtig vaagnede op paa ny. Allerede i den af Kirkekommissionen af 1853 afgivne Betænkning om Indførelse af Menighedsraad betegnedes da ogsaa Menighedens Indflydelse paa Valg af dens Sjælesørgers som et af de Forhold, som *under en fremskridende kirkelig Organisation* kunde egne sig til at gøres til Genstand for en ny Lov, og Forsøg i denne Retning ere senere gentagne Gange gjorte saavel fra Regeringens Side som ved privat Initiativ — dog som Regel uden at sætte den i Forbindelse med en saadan kirkelig Organisation, som Kirkekommissionen af 1853 forudsatte. Alene i Tiden indtil den anden Kirkekommissions Nedsættelse i 1868 vare Forslag herom fremme